

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԹԻՒ 1

2643

ԿՆՈՋ ՄԸ ՀԱՒԱՏՔԸ

ԳՐԵՑ

ԱԼԻՍ ՖՐԻՄԷՆ ՖԸՐՄԸՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

1920

244

Ֆ-48

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԹԻԻ 1

244
Ֆ-48

ԿՆՈՋ ՄԸ ՀԱԻԱՏՔԸ

ԳՐԵՑ

ԱԼԻՍ ՖՐԻՄԵՆ ՖԸՐՄԸՆ

Մ Բ 20 0 1

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ. ՄԱՏՔԷՆՍԵԱՆ

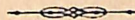
1920

2010

UK

ՎԵՐԱՃԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՃԱՐԻ ԱՌԹԻԻ

Մարիին շինող Ձեռքը, որ Նախախնամության ամենագոր Ձեռքն իսկ է, անսկրզբնական դարերէ ի վեր գործած է եւ պիտի գործէ յաւիտեան: Հակառակ աշխարհս ու ազգերը յեղաշրջող, վերիվայրող փոփոխութիւններու՝ նոյն այս շինող Ձեռքը, երբեմն երեւութապէս դանդաղ, երբեմն անհասկնալիօրէն բարդ, բայց տեսականապէս կ'իրագործէ Անհուն Միտքին Մեծ Ծրագիրը:

Վերջացող համաշխարհային ահաւոր պատերազմը, որմէ անցաւ աշխարհս՝ իբրեւ կրակէ, իր սահմակեցուցիչ ու անբացատրելի յեղաշրջումներուն մեջն իսկ, կը հաւասանէր քե, մասն եր այն Մեծ Ծրագիրին: Այս մեծ աղէտին պատճառաւ աշխարհիս մեջ յառաջ եկան մեծ աւերներ, զորոնք վերաշինելու համար գերագոյն նիգեր բափելու շրջան մըն է որ կը բացուի մեր առջեւ: Մեծ է նիւթական ու տնտեսական կորուստն ու աւերը. բայց մարդիկ սկսած են անմիջապէս խորհիլ անոնց վե-

39421-67

ՆՍՄՍ.

52642-Ա.Դ.

բաշխութեան ու դարմանումին համար: Բայց մեծագոյն կորուստք, զոր աշխարհ ըրաւ այս մեծ աղէտին առթիւ, ոչ նիւթականն էր, ոչ ալ սնտեսականը: Բարոյական ու հոգեւոր աշխարհի կորուսներն ու աւերները ժստօրէն անչափելի ու մեծապէս աւաղելի են: Շատ հոգիներ մահացան, շատ նկարագիրներ կայայուեցան, շատ բարոյականներ խաբարեցան, շատ հաւատքներ խախտեցան ու Բարիին շինող Չեռփին սխալելի շատ մը ձեռակերտներ փնջացան առ յաւէտ:

Բայց հիմա ժամ է գործելու ամեն անոնց, որոնք Յաւիտեանական Միակ Բարիին, ամենաբարին Աստուծոյ բարձրացնող զօրութեամբ գօտեպնդուած՝ պիտի սկսին վերաշինութեան սուրբ գործին՝ հոգիներու աշխարհին մէջ: Վերջին դժբախտ փորձառութեամբ ա՛յլ աւելի գիտակցեցանք թէ շատ դիւրին է քանդելը, նոյն աստե՛ն արդէն գիտէինք թէ շատ ու շատ դժուար էր շինելն ու մանաւանդ վերաշինելը: Բայց այդ պատճառ մը չէ որ չվերսկսինք շինութեան նուիրական գործին, որուն կամաւոր ու համոզուած գործիչները ըլլալ բարձր առանձնազնոր-հումն է իւրաքանչիւր Քրիստոնեայի:

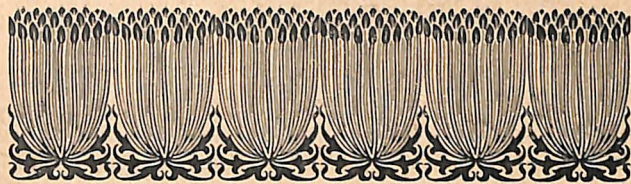
Հետեւաբար, մենք եւս, հոգեւին գիտակից այդ սուրբ գործին կենսական կարեւորութեան ու անյետնաճգելի պահանջին՝ բարոյական եւ հոգեւոր վերաշինութեան սատարած ըլլալու միակ բաղձանքով կը սկսինք հրատարակել ներկայ *Վերաշինութեան Մատենադարձը*, որ՝ կը յուսանք թէ՛ Աստուծոյ Ա. Հոգիին շնորհքովք անկործանելի վերաշինութիւն յառաջ պիտի բերէ ընթերցողներու հոգիներուն մէջ:

Ն Ա Ւ Ա Բ Ա Ն

րեւակայելի միակ պատճառ մը կայ որ կը յօծաբեցնէ զիս կեանքիս սիրելագոյն փորձառութիւնները գիրի առնել: Ու այդ պատճառը սա յոյսն է թէ ուրիշ որ եւ է կին մը, որ եւէ տեղ, որ եւէ աստե՛ն, կրնայ նոր յարում մը, նոր փարում մը ունենալ իր հաւատքին, կամ իր հաւատքը՝ իրեն, ծանօթանալով այն պարզ ու ամենօրեայ հաւատքի փորձերուն, զորոնք փորձած եմ ու թերի զսած չեմ երբեք: Այս էջերուս մէջ քրքուացող անհասական խազին համար ինքնարդարացումի փորձ իսկ չեմ ընել. որովհետեւ կը խօսիմ այն բանին վրայ, զոր ես ինքս իրականացուցած եմ:

ԿՆՈՋ ՄԸ ՀԱԻԱՏՔԸ

Ա.

ՀԱԻԱՏՔԻՆ ԾՆՈՒՆԴԸ

Իրնամ ըսել թէ չեմ յիշեր որ և է ժամանակ երբ ես սիրած չըլլամ Աստուած իբր իմ սիրելի ու սիրող Երկնաւոր Հայրս : Թերեւս ըսելը անսովոր բան մը ըլլայ և կամ Անոր հետ հաղորդակցութեան ըմբռնումիս մէջ թերի բան մը ունենամ՝ բայց ես երբեք գիտցած չեմ թէ ինչ է Աստուծոյ վախ ունենալ : Իմ դեռատի տարիքիս յիշատակներէն սկսեալ ինծի համար աղօթքը իմ Հօրս հետ խօսակցիլ եղած է պարզապէս : Չեմ կարծեր թէ «աղօթասացութեան» ունակութեան պէտք զգացած ըլլամ : Այդ երբեք գոհացուցիչ չէ եղած ինծի համար :

Պարզ հայցուածի մէջ հաւատքի կանխագոյն փորձարկութիւններէն մէկը զոր կը յիշեմ, այսինքն իմ աղջնակութեան հաւատքիս, առնչութիւն ունէր այն պատմութեան հետ, որ շատ սիրելի էր մեզ՝ մանուկներուս, մանաւանդ երբ պատկառալից պատմուէր մեզ մեր բարի, ծերունի ու սպիտակ գդակով Մօրաքոյր էլիզայի կողմէ: Այդ պատմութիւնը կը խօսէր աղջկան մը մասին, որ, հակառակ իր մայրիկին պատուէրին, ոտքը միտջն գուլպայ հագած քալեց սենեակին մէջ և ասեղի մը վըրայ կոխեց: Այդ ասեղին յառաջ բերած ցաւին պատճառաւ էր որ այդ անհնազանդ աղջնակը ստիպուեցաւ ոտքը աթոռի մը վրայ դրած նստած մնալ ճիշդ այն ատեն, երբ առջեւէն նուազախումբ գացող թափոր մը կ'անցնէր ուրիշ փողոցէ մը, թափոր մը, որուն կը հետեւէին թաղին բոլոր տղաքները: Հոս պէտք եմ խոստովանիլ և սրտաբաց յայտարարել թէ՛ այդ աղջնակին անհնազանդութեան դէպքը իր արժանի տպաւորութիւնը չի թողուց վրաս, բայց իմ խելքովս ցաւալի և տխուր բանը ան էր թէ՛ այդ խելճ աղջնակը զրկուեցաւ նուազախումբով այդ թափորին մասնակցելու հաճոյքէն: Բոլոր մանկութեանս ընթացքին, առաւելապէս իբրև արդիւնք այդ պատմութեան, լուրջ զգացում մը ունէի տախտակամածի վրայ ինկած ասեղներու նկատմամբ, ու եթէ երբեք արկածով ասեղ մը վար ձգէի, միշտ կ'ըսէի մեղմօրէն. «Աստուած իմ, խնդրեմ ցուցուր ինձի այս ինկած ասեղը»: Աստուած միշտ ցուցուց զայն ու ես ալ իմ կարգիս երբեք չի մոռցայ շնորհակալ ըլլալ:

Նոյնպէս տղայութեանս ատեն այնչափ շատ

կը սոսկայի որոտումէն որ առանց երեսս մօրս քղանցքներով ծածկելու գրեթէ մարելիք կուգար վրաս: Այդ սոսկայի կեանք մըն էր, ու թէև դեռատի՝ սակայն աղէկ կ'ըմբռնէի թէ մայրական գիրկը մշտապատրաստ պիտի չըլլայ կեանքի ապագայ փոթորիկներուն դէմ: Ամառ մը այս մտածումը շատ ազդած էր վրաս — կարծեմ ութը տարուէի այն ատեն — երբ իմացայ Կիրակնօրեայ Դպրոցի փոքրիկ ու բարեպաշտիկ պատմութիւն մը աղջնակի մը մասին, որ փայտանոցի մը մէջ էր և շատ կը սոսկար ճարձատումի այն ձայնէն որ մօտի բարձրունքէն կը լսուէր: Հայրիկը, որ հոն փայտ կտրելով զբողած էր, ձայն տուաւ. «Մի վախնար, աղջնակս, հայրիկդ է:» Բնականաբար այս պատմութեան բարոյականը սա էր թէ տղաքը որոտումէն վախնալու չեն, և ես ինքնաբերաբար հասայ այն հետեւութեան, որ մինչեւ այդ ատեն վրաս ծանրացող վախի այդ տագնապէն ազատուելուս միջոց եղաւ: Տէրոջս հետ խօսեցայ այդ մասին և հաւանեցայ Անոր վրայ հաւատք ունենալ ու ա՛լ չի վախնալ: Կեանքիս կէս դարու չըջանը անցուցած եմ հիմա և շատ տարիներ անցած են այն ժամանակէն ի վեր երբ երեսս մայրական գիրկին մէջ կը պահէի, բայց իմ մանկուհեակ հաւատքս երբեք յուսախար ըրած չէ զիս ու ես հիմա իսկ որոտումին մէջէն կը լսեմ Անոր ձայնը, որ կ'ըսէ. «Մի վախնար, աղջնակս, Հայրիկդ է:»

Անգամ մը երբ հիւանդ էի, տառապալից դարմանումի մը պէտք կար. կը յիշեմ այն աթոռը ուր մայրիկս նստած էր, կը յիշեմ այն սարսուռը որ կ'անալիս ի վար սողոսկեցաւ այդ աթոռի և գրեթէ

ճչեցի. «Աղօթէ, մայրիկս, աղօթէ:» Գիտէի թէ Աստուած պզտիկ նեղութիւններու մէջ իսկ մեր օգնութեան կը հասնէր:

Գպրոցական աղջկայ կեանքի շրջան մըն ալ ունեցայ երբ կարծեմ Աստուծոյ շատ վիշտ պատճառեցի: Մնոր վրայ հիմա ունեցած խորունկ հաւատքիս մէկ պատճառն ալ սա է թէ՛ Մն շատ երկայնամտութեամբ վարուեցաւ ինծի հետ այն ատեն: Միշտ աղօթաժողովի կ'երթայի, բայց վայելուչ լրջութեամբ մը չէի վարուեր հոն: Յիշատակելի առիթով մը հոգեւոր պաշտօնին ատեն «փորձուեցայ» հովանոց մը բանալու և բացի իսկ: Մօտս նստող մարդ մը ինծի պէս յանդուգն աղջկան մը պատշաճ դասը տալու համար մայրիկիս հետ տեսակցելու յանձնառու եղաւ: Մն մարդ մըն էր որուն ժպտիլը տեսնուած չէր և յաճախ կը քնանար աղօթաժողովի պահուն՝ մինչև որ հովանոց բանալու պէս շահեկան բան մը չարթնցնէր զինքը: Աստուած միշտ կը ժպտէր, և ինչպէս նախապէս ըսի, այն իրողութիւնը թէ Մն ա՛յնչափ երկայնամիտ եղաւ ինծի հանդէպ, կրնամ մինչև իսկ ըսել գրաւիչ, մեծ բաժին մը ունէր իմ Մնոր վրայ ունեցած հաւատքիս մէջ այն ատեն, և կարծեմ նոյն իսկ մինչև հիմա:

Հոգեւոր մեծ արթնութիւն մը մեծ համեմատութիւններ առած էր մեր քաղաքին մէջ երբ ես տանը երեք տարու աղջնակ մըն էի և իմ նորատի բարեկամներուս հետ հոգեւոր պաշտամունքներուն կը յաճախէի: Գիշեր մը եղաւ զոր անմոռանալի կերպով կը յիշեմ: Քարոզիչը, որմէ շատ կը վախնայի, դէպի ինծի եկաւ ու ըսաւ. «Ի՞նչպէս կ'ըզ-

զաք այս գիշեր:» Ու ես պատասխանելու պարտաւորութենէն խուսափելու ձեւով մը ըսի անմիջապէս՝ քովս նստող աղջիկը մատնանշելով. «Ճիշտ այնպէս ինչպէս կը զգայ այս օրիորդը:» Վստահ էի թէ ան ինձմէ աւելի բարի աղջիկ մը ըլլալուն համար յարմար պատասխան մը ունէր պատրաստ, և այնպէս ալ եղաւ: Սակայն ես համարձակութիւնը չունեցայ այն ատեն եկեղեցիին անդամակցելու, որովհետեւ այդ օրուան պահանջներուն մէջ ինքզինքս թերի կը զգայի: Մինչև որ հօրեկան տունէս հեռու տարի մը անցուցած չէի՝ հրապարակաւ Քրիստոս խոստովանած չէի ու այն ատեն իսկ կրօնական որոշ համոզումներով չէր: Հիմա կը յիշեմ թէ ի՛նչպէս ըսի երիտասարդ հովիւին. «Բարի ըլլալու իսկապէս փափաք չունիմ, բայց այդ փափաքը ունենալ շատ կը բաղձամ:» Եւ հովիւը յայտնեց թէ յոյս կար ինծի համար:

Եկեղեցիին անդամակցած ատեններս էր որ զօրաւոր փափաք մը կը զգայի դէպի մասնաւորներքին առաքելութեան գործը և այդօրինակ առաքելութիւններէն մէկուն անօրէնին հետ տեսակցութիւն մը ունեցայ. այդ քարտուղարը զիս մոռնկութենէս ի վեր կը ձանչնար: Ըսի անոր թէ կը փափաքէի որ ինծի առիթ մը տրուէր երթալու համար աչքէ հեռու տեղ մը, ուր կարենայի ուսուցանել բարեսիրական ձրի գպրոցի մը մէջ, երբեք չեմ մոռցած այն հանդարտ ու երկիւղած կերպը որով ան յայտնեց ինծի թէ այդօրինակ գործեր նախ և առաջ կրօնական էին ու ես կը զգայի՞ «կոչում» մը ատոր համար: Հիմա չեմ յիշեր թէ մեր եկեղեցիին մէջ պաշտամունքի ատեն հովանոց բա-

ցած գիշերս աղօթաժողովին առաջնորդողը ինք էր՝ թէ ոչ, բայց եթէ ինք էր, զարմանալի չէր որ այդօրինակ բարեսիրական գործի մը յարմարութեանս մասին տարակուսէր: Բայց Աստուած փափաքս զիտէր, ու երբ Ան ու ես խօսեցանք այս մասին, ինծի այնպէս թուեցաւ թէ Ան կը ծրագրէր ինծի համար ապագայ գործ մը, որով փոքրիկ բաժին մը պիտի ունենայի մեր երկրին բարձրացման մէջ: Եւ իմ կեանքիս վերջնագոյն երջանիկ տարիներուն՝ երբ խոնարհաբար առանձնաշնորհուած էի մեր երկրին ամբողջ տարածութեան վրայ հոգեւոր գործին մէջ բաժին ունենալու՝ մէկէ աւելի անգամներ վերյիշեցի այն տեսակցութիւնը զոր յուսեցած էի այդ գրասենեակին մէջ և յուսացի թէ այդ սիրելի ձերուներն, որ շատոնց Երկինք փոխադրուած էր, արդէն փոխած պիտի ըլլար իր գաղափարը իմ կոչումիս կամ յարմարութեանս մասին:

Մինչեւ քսան տարու եղած ատեններս էր որ հաւատքս Ֆիզիքական գիծերու վրայ էր: Եթէ երբեք կարելի է ինծի համար մատս դնել կեանքիս մէջ տեղ մը ու ըսել թէ այն ատեն կամ այն տեղն էր որ դարձի եկած էի՝ այդ ատենը կամ տեղը պիտի ըլլար գարնանամուտի գիշեր մը երբ կը նստէի սենեակիս պատուհանին առջեւ, որ Նոր Անգլիոյ ամենասիրուն լիճին վրայ կը նայի: Երբ հոն կը կենայի՝ կը խնդրէի Աստուծոմէ, աւելի լըջութեամբ քան որեւէ բանի մը համար նախապէս, տալ ինծի իմաստութիւն որ օգնեմ ուրիշ հոգիի մը երկնաւոր լոյսը գտնելուն: Կեանքիս մէջ շատ ժամեր չկան որ դրոշմուած ըլլան յիշողութեանս մէջ,

ինչպէս այդ ժամը ցարդ: Նամակը, զոր այն ատեն գրեցի Աստուծոյ առաջնորդութեամբ, ինչպէս նաև անոր պատասխանը՝ միշտ պահած եմ իբրեւ թանկագին գանձ մը: Ահաւասիկ անոնց ընդօրինակութիւնը. —

«Բուք ձեր մայրը կը սիրէք, որովհետեւ ան ձեր մայրն է: Այնչափ դիւրին չէ՞ նաև սիրել զԱստուած, որովհետեւ ձեր Հայրն է Ան, ինչպէս նաև Հայրը այս երջանիկ տիեզերքին: Կը հաւատամ թէ կը սիրէք զԱյն: Բուք հարկաւ որչափ մարդկութեան՝ նոյնչափ ալ ձեր անձին մասին կը խորհիք: «Բու Տէր Աստուածդ սիրես քու բոլոր սիրտովդ... Գու ընկերդ սիրես քու անձիդ պէս:» Կը խորհիմ թէ դուք արդէն Քրիստոսնայ էք՝ եթէ այդպէս խորհիք: Եթէ դուք Աստուծոյ նայիք, փոխանակ մարդերու և ձեր անձին նայելու, ու եթէ աւելի հաւատք ունենաք ձեր հաւատքին վրայ, շուտով պիտի ազատիք ձեր անհանդարտութենէն: Մի կարծէք թէ ձեզ ստիպումով բռնադատել կ'ուզեմ. երբեք: Այս նիւթին վրայ չպիտի գրեմ ձեզ մինչև որ դուք չանդադառնաք: Պատասխանելու ստիպուած ալ մի զգաք: Պատասխան չպիտի սպասեմ: Միայն պիտի փափաքէի թէ զիտնայիք որ ձեր դիրքը կը գնահատեմ և կը համակրիմ ձեզի:»

«Թէև դուք ձեր երկտողին պատասխան չէք պահանջեր, բայց չեմ կրնար իմ սրտագին ու անկեղծ շնորհակալութիւններս չյայտնել ձեզ զայն գրեցնուդ համար: Եթէ զիտնայիք թէ ինչ զգացի զայն կարգալէ ետքը, կամ եթէ մեր հովիւր զիտնար թէ ինչ վիճակի մէջ թողուց զիս անցած Կի-

բակի իր քարոզին վերջը, դուք և ան պիտի զգասիք թէ յարմարապէս վարձատրուած էք ձեր ըրածս ներուն համար, այսինքն, եթէ Քրիստոնէական կրօնքը է ան ինչ որ ես կը փափաքիմ հաւատալ թէ է, թէ անոր քարոզը թէ ալ ձեր քարոզը — որովհետեւ ձեր երկտողը քարոզ մըն էր — ինծի ուղղուած, մէջս արթնցուցին բան մը որու մասին նախապէս չէի հաւատար թէ ունիմ: Շատ ուրախ եմ սա երկու բաներուն համար, նախ որ այդ երկտողը ինչի տուիք, ու երկրորդ ճիշդ ատենին տուիք: Քրիստոս զօրաւոր դաշնակից մը ունի մէջս հիմա, ինչ որ չունէր շարաթ մը առաջ: Այդ դաշնակիցը երկու քարոզները և իմ բնութիւնս ստեղծեցին: Այդ քարոզներուն համար ձեզի և հովիւին իմ շնորհակալութիւններս կը յայտնեմ այնպիսի անկեղծութեամբ մը զոր ցարդ չեմ դրած խօսքերուս մէջ:»

Երբ նայիմ այն հոյակապ գործունէութեանց Աստուծոյ Թագաւորութեան համար, գործունէութիւններ որոնք յառաջ եկան իբրեւ արդիւնք այդ երիտասարդ կեանքին իր Տէրոջ կատարեալ նուիրումով՝ այսօրուան հաւատքս անբացատրելիօրէն կը զօրանայ: Խորհեցէք թէ մենք կարող ենք մեզ Հայր յայտարարել էակ մը, որ կը յօժարի գործածել ազդեցութիւնը յիմար, չնչին աղջկան մը՝ այսչափ կարեւոր արդիւնք տուող գործի մը մէջ: Աս բոլորը իմ պատանութեանս հաւատքը խորացուցին, կամ աւելի ճիշդը հոգեւոր հաւատքի մը ծնունդ տուին: Այս՝ Քիրքին ըսածին պէս եղաւ ճիշդ. «Ապա եթէ ձեզմէ մէկը իմաստութեանէ պակասած ըլլայ, թող խնդրէ Աստուծմէ, որ ամէ-

նուն առատապէս կու տայ ու չնախատեր, և անոր պիտի տրուի:» Սակայն, մինչև իսկ այդ վճռական պահուն չեմ կարծեր թէ որեւէ ձեւական աղօթք մը մատուցած ըլլամ:

«Ան ըսաւ ինձ իմ պարսֆեր,
Ան ստովեցուց իմ ջանքերս,
Ու քարեցիմ իբր բնկեր,
Իմ Տէրս ու ես:»

Բ.

ՇՆՈՐՀՔԻ ՏԵՂ ՇՆՈՐՀՔ

Մարծխա իրրեւ հետեւանք՝ եթէ այդպէս էր՝ սէրը, իմ կեանքիս մեծագոյն սէրը եկաւ ինձի: Միշտ ուրախ եղած եմ թէ չեմ ծնած հոգեկան տրամադրութեամբը այն տարիքոտ տիկինին, որ «Մե՛ղք» այդ տեղե՛րը հասանք:» բացազանչեց, երբ փոթորիկի բռնուած նաւին նաւապետը ըսած էր. «Յոյսերնիդ Աստուծոյ վրայ դրէք:» Ես երբեք աւելի գիտակից եղած եմ Երկնաւոր Հօրս վրայ ունեցած հաւատքիս, կամ պէտքը զգացած եմ անոր քաղցր ու առաջնորդող խնամքներուն քան թարմութեանը մէջ մեր սիրոյ կեանքին: Եթէ երբեք կեանքի մէջ կայ ատեն մը երբ երկու չոգի Աստուծոյ շատ մօտենալու են, յաճախ խօսելու են Անոր հետ, ու լսելու են Անոր ըսելիքը, ան ալ անոնց միասնաբար կեանքի ճամբորդութեան սկսելու ատենն է: Փոթորկալի օդի համար մթերուած հաւատք մը ունենալ բաւական չէ՝ գործածուելու համար իրրեւ վերջին ապաստանարան: Ես Աստուած ա՛լ աւելի սիրեցի մարդկային

այն նոր սիրոյն համար որ պարփակեց իմ կեանքիս ամբողջութիւնը: Երբեք կարող եղած չեմ հասկնալ թէ այս աշխարհիս մէջ ամէն ոք, եսապաշտականէ տարբեր շարժառիթով իսկ ըլլայ, ինչո՞ւ հաւատք չի մշակեր — տեւական բացարձակ հաւատք մը մեր Երկնաւոր Հօր վրայ. կամ ինչո՞ւ իւրաքանչիւր երիտասարդ զոյգ իբրև կեանքի նշանաբան չընտրեր այն, զոր մենք ընտրեցինք — «Առաջ խնդրեցէք Աստուծոյ թագաւորութիւնը և անոր արդարութիւնը:» Որովհետեւ մեզմէ ո՞վ է որ չ'անձկար «այդ բոլոր բաները», որոնց համար խոստումը կ'ըսէ թէ մեզի պիտի տրուին: Յիսուսի ըրածը շատ պարզ պահանջ մը կ'երեւայ, բայց վարձքը զարմանալիօրէն մեծ է:

«Եթէ մեր սերն Անոր հանդէպ շատ պարզ ըլլար, Հաւասք պիտի ունենայինք խօսքին համար. Արեւալոյս պիտի ըլլար մեր կեանքն աւբողջ՝ Քաղցրութեամբը մեր Տերոջ:»

Ամառնային կիրակի օր մը, երբ դեռ մեր ընտանիքը երեք տղայ ունէր, այցելու հովիւ մը մեր եկեղեցիին մէջ «Շնորհքի տեղ շնորհք» բնարանին վրայ քարոզ մը խօսեցաւ: Այդ քարոզը իմ մէջս արթնացուց մտածման բոլորովին նոր ուղղութիւն մը, որ զիս չի լքեց երբեք: Այդ օրը, մինչ եկեղեցիէն տուն կ'երթայի, միտքս շատ արագ կը գործէր: Աստուծոյ հետ ունեցած մտաւոր հաղորդակցութիւնս գրեթէ կրնամ վերջիչել: Այսպէս կը խորհրդածէի. «Աստուած իմ, հա՛ Բեզ բոլոր սիրտովս, բոլոր հոգիովս կը սիրեմ և աւելի շնորհք կը խնդրեմ: Իրա՞ւ է թէ, ինչպէս երէցը ըսաւ,

չառ փորձութիւններ պիտի ունենանք, դեռ չնորձք չը ստացած, և թէ աւելի չնորձք պիտի բարդուի այդ չնորձքին վրայ՝ աւելցած իւրաքանչիւր փորձութեան համար: Զուրին երեսը ցոլացող այդ արեւալոյսը որչափ պայծառ է այսօր: Խոտերը որչափ կանաչ են: Ի՞նչ կատարելապէս գեղեցիկ աշխարհ է այս: Ահա մեծ մայրը մանկիկին հետ փողոցն ի վար կուգայ զիս դիմաւորելու համար: Է՛հ, անուշիկ Աստուածս, ի՞նչպէս պիտի կարենամ չնորձք ստանալ՝ եթէ ան կրելիք փորձութիւններէս կախեալ է, և այժմ ոչ մէկ փորձութիւն ունենալ կը թուիմ:»

Եւ Աստուած պատասխանեց թէ այդ փորձութիւններու հարց մը չէր բնաւ: Այլ այդ ըսել էր թէ մենք այնչափ մօտ ապրելու ենք Անոր որ մեր սիրտերը բաւականաչափ զօրաւոր ըլլան կրելու ամէն ինչ — ուրախութիւն, վիշտ, պատասխանատուութիւն, նեղութիւն, բարօրութիւն, ձախորդութիւն, հիւանդութիւն կամ առողջութիւն: Ան պէտք է զիտնայ միշտ՝ մեզի համար լաւագոյնը: Ան ըսաւ ինծի թէ նոր չնորձք ստանալու համար փորձութիւններ փնտռելու պէտք չունէի, այլ պէտք էի բաց պահել սիրտս ընդունելու ինծի ինկած բաժինը: Այժմ իմ մանկական հաւատքի փորձարկութեանս մէկ կրկնութիւնն էր, որ այդ Կիրակի կէսօրին սիրտիս թեթեւացում և ինդութիւն տուաւ՝ առյաւէտ ջնջելով միտքէս հարց մը, որ այլապէս վնասակար պիտի ըլլար ինծի: Աստուած ճիշդ ժամանակին ինծի ցուցուցած էր թէ ո՛ր էր ասեղը, ու այսպէսով չի վնասուեցայ անկէ ու չի զրկուեցայ կեանքի թափորէն և նուազախումբի

երաժշտութիւնը վայելելէն: Միշտ ուրախ զգացած եմ որ երէցը արձակուրդի առթիւ խօսած էր այդ քարոզը և թէ քսան տարիներ ետքը, ու այդ հին բնմէն երեք հազար մղոն հեռու՝ առիթ սարուած է ինծի երէցին իմ չնորձակալութիւնս յայտնելու համար:

«Իմ կեանքիս դուռը բացի ես մեկ օր Որ ներս ընդունիմ իմ Տերս, Յիսուս, Խնդրեցի որ կեանքս լեցրնէ բոլոր, Եւ տեղ չի մընայ ա՛յլ իմ մեղքերուս:

Երբ կեանքիս դուռը բացի ես ա՛յն օր, Խաղաղութիւն մը պարուրեց հոգիս, Վարանք ու վախեր ցնդեցան անգօր, Փրկչիս պէս ըլլալ փափաքն եր սիրիս:

Երբ դուռը բացի իր անուշ ձայնին՝ Ներս մըսաւ իբրեւ ընկեր մը բարի, Ու հետքս ընքեց, եւ ինչ որ ունիմ Խնդութեամբ Անոր ոտքերուն դրի:

Շատ ուրախ եմ որ բացի սիրիս դուռ՝ Ընդունելու իմ ազնիւ Մըսերիմ, Պիտի չունենանք բաժանում զբխուր, Երբ ցըման մընամ ես հաւատարիմ:

Ա՛յ բընաւ պիտի չի փակեմ նամբան, Անոր գործն ինծի հաճոյք մըն է յար, Երբ ես ալ բախեմ դուռն արժայութեան՝ Ան պիտի բացայ դուռը ի՛նչ համար:»

Միջձմեռնային Կիրակի յետմիջօրէ մը անդրա-
նիկ տղուս՝ Դաւիթի՝ հետ սառած լիճին վրայէն
կը քալէինք: Մեր սիրական հայրիկը տունն էր
միւս տղաքներուն հետ: Իրիկնամուտի մեր այս
վերադարձի ճամբորդութեան պահուն սաստիկ հով
մը կը փչէր ու շատ դժուարութեամբ կը քալէինք:
Մինչ հինգ տարու տղեկիս ձեռքէն բռնած կը քա-
լէի՝ ըսի անոր. «Բաւական դժուարին ճամբորդու-
թիւն մըն է այս, չէ՞, Դաւիթ:» Տղեկը պատաս-
խանեց զուարթօրէն. «Այո, բայց ես աչքերս
հայրիկիս տունին մէջ փայլող լոյսին յառած եմ և
գիտեմ թէ շատ չանցած հոն պիտի հասնինք:» Ես
մինչև այն ատեն սահուն սառոյցին վրայ կը նա-
յէի, ես ալ աչքերս վեր առի ու տեսայ պայծառ
լամբարը որ կը վառէր «հայրենի տուն»ին մէջ,
ինչպէս կը կոչէր Դաւիթ լճեզերքի իր ծննդավայր
տունը: Գրեթէ իրիկնամուտ էր, ստուերները եր-
կարած էին ու սիրական հայրիկը միւս տղաքնե-
րուն հետ պատուհանին առջև նստած մեզ կը սպա-
սէր: Այդ՝ պղտիկ տղեկէս ինձի տրուած հաւատքի
հիանալի դաս մըն էր, որ երկար տարիներ օգտա-
կար եղաւ ինձի, երբ կեանքի ճամբան սահուն ու
փոթորկալի կ'ըլլար: Հաւատքս պարբերաբար մըշ-
տարթուն պահած եմ Հօրս Տունին ճրագը գիտե-
լով և գիտնալով թէ «Շատ չանցած հոն պիտի
հասնիմ:» Ես միշտ ա՛լ աւելի որոշ ու յստակ

«Երկիւնքին մեզ կը տեսնի ինձի տուն,

Պատուհանէն նստազայրոյ լոյս փայլուն:»

Այո, երկինքի մէջ, ուր զաւակներուս հայրը,
անոնցմէ երկուքին հետ հիմա կը սպասէ ընտանի-
քին մնացեալ անդամները ողջագուրդու համար:

«Մենք ամենա ալ տուն պիտ' երբանք,
Հօրեմական վերին տուն,
Ուր կը սպասեն յոյս ու խայսանք
Մեր ամենուս սիրերուն:

Հոն ա՛լ վիտեր պիտի չըլլան,
Վիտեր՝ խոցող սիրք մեր,
Պիտի չըզգանք ա՛լ բաժանման
Դառնուրիւնք եւ ցաւեր:

Պիտի օրջինք խաղաղութեան
Գեատփին վրայ ծաղկալից,
Ու լրացուինք շուրին մեզ այն՝
Ըլլալու սուրբ եւ անբիծ:

Հո՛ն, մեր կեանքին մեզ երկնաւոր,
Մեզ բերկրանք մը արագրաւ
Պիտի ըլլայ, ա՛հ, իրա՛ւ որ,
Մեր այս սրղան որ մեռաւ:»

Մեր սիրական Դաւիթը իր մօր այսպէս խե-
լացիօրէն խօսելէն հազիւ թէ ամիս մը ետքը յան-
կարծ ձգեց մեր երկրաւոր տունը և Աստուծոյ քով
գնաց: Այդ կարճատեւ, սաստիկ հիւանդութիւնը
կեղծմաշկ կը կոչուէր: Գէս գիշերուան ատեն-
ները, սոսկալի մտահոգութեան ժամերէ ետքը, ու-
րիշ սենեակ մը գացած էի մանկիկիս կաթ տալու,
ու երբ վերադարձայ եւ զգացի թէ մահուան սեն-
եակը կը մտնէի, սոսկումի հսկայ ալիք մը ողողեց
գիւս ու սա խօսքերը փսփսացի. «Ով Տէր, ի՞նչ
պիտի ըլլայ արդեօք եթէ այսչափ ուխտադրու-

Թիւններէս ետքը տոկալու անկարող զանուիմ:»
 Մէջէն անցած սենեակիս մէկ սեղանին վրայ զըր-
 ուած էր «Օրական Մուսնդ» անուանով գիրք մը,
 որուն մէջ տարուան իւրաքանչիւր օրուան համար
 նշանակուած Սբ. Գիրքի համար մը ինծի օգտա-
 կար եղած էր: Այդ բոլոր համարները գոց գիտէի,
 առաջինէն — «Նւ քու ոյժդ քու օրերուդ չափ ըլ-
 լայ,» մինչեւ վերջինը. — «Այո, շուտով կուգամ
 ես:» Յաճախ բանդէտի հովեր առնող մարդերու
 հեգնանքով խօսիլը լսած եմ այնպիսիներու մասին,
 որոնք տագնապններու մէջ պատահական օգնութեան
 մը համար Սբ. Գիրքը կը բանան. բայց այդպէս
 ընողներու համար շատ համակրութիւն ունիմ հի-
 մա: Այդ «Օրական Մուսնդ» գրքոյկը խլեցի ինչ-
 պէս խեղդուող մէկը պիտի բռնէր փրկութեան մի-
 ջոց մը և այդ օրուան, 18 Յունվարի համարը բա-
 ցի և կարդացի. «Անիկա Տէրն է. իր աչքերուն
 հաճոյ երեւցածը թող ընէ:» Երբ ներս մտայ և այդ
 փոքրիկ ձեռքը ձեռքիս մէջ առի, մինչ ան մահ-
 ուան ցուրտով կը պաղէր, ալ մոռցած էի կեղծ-
 մաշկը: Ան իմ Տէրս էր որ իմ սիրական զաւակս
 տանելու եկած էր՝ իրեն միայն ծանօթ պատճա-
 ռով մը: Եւ մինչ մեր սիրելի բարեկամը, աղջիկ-
 նութեան Կիրակնօրեայ Դպրոցիս հաւատարիմ ու-
 աւցիչը, որ մեզ՝ երիտասարդ ծնողներս՝ մեր այս
 անդրանիկ վիշտին մէջ սրտապնդելու եկած էր, ԻԳ.
 սաղմոսը կը կրկնէր, տեսանք Երկինքի բացուելը՝
 մեր տղեկը ներս ընդունելու համար: Մարդերու
 համար դիւրին է ըսել. «Եթէ հակաթոյն չիճուկի
 օրերուն ըլլար,» «Եթէ ասանկ ըլլար,» «Եթէ անանկ
 ըլլար կրնար ազատիլ:» Բայց գիտեմ թէ այդպէս չէ:

79421-67

Հաւատքս չթոյլատրեր ինծի վարանոտ ձեւով մը
 ըսելու թէ կարծեմ այնպէս չէ: Գիտեմ, գիտեմ թէ
 Աստուած ծրագիր մը, լաւագոյն ծրագիր մը ունի
 մեր բոլորին կեանքին համար, և մինչ կը սպասէ
 որ մենք՝ մեր և այս աշխարհիս մէջ մեզի յանձ-
 նուածներուն մարմիններուն մասին մեր կրցածը
 ընենք, զանոնք պաշտպանելու համար, կեանքին
 արդիւնքը և մահը Անոր ձեռքին մէջն են: Մենք
 մէկու մը մեզմէ մեկնումին իբրև պատճառ կեղծ-
 մաշկը կամ մահառիթ սակաւարիւնութիւնը կու-
 տանք, բայց հողիին զայն տուող Աստուծոյ դառ-
 նալը Անոր գործն է միշտ, և զայն կը կատարէ
 սիրով ու անարկած: Եթէ այս ճշմարիտ չէ, ի՞նչ-
 պէս պիտի մեկնենք այն շատ մը տղաքներու վի-
 ճակը, որոնք հիւանդութեան պահուն զուրկ են
 ամէն տեսակ ինամքներէ ու նորէն ալ կ'ապրին,
 կամ ի՞նչպէս կրնանք բացատրել «մազապուրծ» ա-
 զատումը «արկածայի» մահէ: Աստուած ուզեց Դա-
 ւիթը: Եթէ յարմար դատէր՝ հիւանդութեան տեղ
 կառք մը կը ղրկէր զայն տանելու համար: Հար-
 կաւ, եթէ հիմա գործածուող դարմանները այն ա-
 տեն ըլլային՝ այդ միլիթարութիւն մը պիտի ըլլար
 ծնողքին համար, բայց արդիւնքը նոյնը պիտի ըլ-
 լար: Շատ կը ցաւիմ որևէ կնոջ մը վրայ, որ
 Մահուան Հրեշտակը պիտի դիմաւորէ դուռը, ա-
 ուանց ըսել կարենալու. «Անիկա Տէրն է. իր աչ-
 քերուն հաճոյ երեւցածը թող ընէ:» Ձիւնը մեզմ
 ու հանդարտ կերպով կ'իջնէր այն պզտիկ սպիտակ
 դազաղին վրայ երբ զայն տարին մեր տունէն, և
 այդպէսով մեր հաւատքը ենթարկուեցաւ իր առա-
 ջին խոշոր փորձութեանը: Երբ որ Սասունոյ,
 անխախտ մնայ:

Սախյան, հակառակ ասոր, մենաւորութեան ամպ մը կախուեցաւ վրաս, վիճակ մը, որուն փորձառութիւնը ունեցող մայր մը կրնայ հասկնալ միայն: Մեծապէս փորձուեցայ ձեռքերս բանալու և գոչելու. «Ձեմ կրնար տանիլ:» Կը խորհէի այն երկար տարիներուն վրայ, որոնցմէ ետքը միայն պիտի կարենայի տեսնել զայն հաւանաբար: Շատ մը ուրիշ մայրերու պէս՝ մնացած երկու զաւակներս կ'անտեսէի, այդ անհասանելի Այլուրը տեսնելու համար: Օր մը Աստուած խօսեցաւ ինծի: Վստահ եմ որ Անոր ձայնը լսեցի: Վայրը աներեւակայելիօրէն անյարմար էր — Պոսթոնի Հանովր փողոցին ձիաքարը կառքերէն մէկուն մէջ — և ահա թէ ինչ ըսաւ ինծի Աստուծոյ ձայնը. «Իրա՛ւ, Ձիս կը սիրե՛ս և Ինծի կը հաւատա՞ս:» — «Այո:» «Երբեք աղօթածողովի մէջ եղած ու վստահութեամբ կրկնա՞ծ ես թէ Ամէն բանի կարող եմ Գրիստոսով՝ որ զիս զօրացուց:» — «Այո:» «Է՛հ, շատ աղէկ եթէ ուզես կրնաս տխրութեան այդ ամպէն դուրս ելլել:» Ա՛հ, հոգ էր դժուարութիւնը, և զիտեմ թէ շատ մը կրներու համար ալ ա՛յդ իսկ է զրժուարութիւնը: Չէի փափաքած աւելի աղէկ զգալ: Բայց խոստացայ Անոր, հոն, ճիշդ այդ աղմկոտ կառքին մէջ, թէ Իրմով, որ զիս պիտի զօրացնէր, նորէն պիտի ելլէի, և ելայ իսկ: Մէկը պիտի ուզէ՞ր զիտնալ թէ յաջորդող ձմրան երկաթ զիշերներուն մէջ իմ վաղամեռիկ աղեկս փնտռեցի՝ թէ ոչ: Այո, հարկաւ փնտռեցի: Բայց հաւատարմով տեսնել կը կարծէի զաւակս իր նոր տունին մէջ — իմ զաւակս, անտարակուսելիօրէն իմս, բայց նոր հոգեւոր մարմինի մը մէջ:

Երբեք մանկիկ մը եկա՞ծ է ձեր տունը: Է՛հ, ուրեմն ըսէք ինծի, ի՞նչպէս եղաւ որ այդ անմահ հոգին մտաւ այդ պտըրիկ մարմինին մէջ ու զայն ըրաւ կենդանի ներկայութիւն մը: Դո՛ւք ալ չէք գիտեր, ես՝ ալ չեմ գիտեր: Բայց գիտէք թէ ան եկաւ, դուք զայն սիրեցիք ու իբրև ձերը ճանչցաք: Սրդեօք զաղտնիքը աւելի մե՞ծ է, երբ այդ անմահ հոգին մեկնի քան երբ գայ: Թէ ի՞նչպէս այդ հոգին, որ մէջը բնակած այդ մարմինը ա՛յնչպի սիրելի կ'ընէր, իմ տեսողութենէս հեռու հոգեւոր մարմին մը հագաւ, այդ ե՛ս ալ չեմ գիտեր, դո՛ւք ալ չէք գիտեր: Բայց գիտեմ թէ այս եղաւ և ատեն մը, տեղ մը պիտի ճանչնամ հոգեւոր մարմինները անոնց, որ ինծի կը սպասեն մեր Երկնաւոր Տունին մէջ, ճիշդ այնպէս ինչպէս ճանչցայ և սիրեցի Ֆիզիքական մարմինները իմ մանկիկներու՝ երբ առաջին անգամ տեսայ զանոնք: Ձեմ կրնար բացատրել, ոչ ոք կրնայ բացատրել. բայց գիտեմ թէ այսպէս է:

«Երկար վաղուան համար՝ Յոյս,
Կարն այսօրուան համար՝ Ոյժ,
Հաւատք՝ կեանքի ծովին վրայ,
Սէ՛րն ալ սիրես կը բրբռայ:»

Գ.

ՓՈՒՌՈՒԱԾ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒ ՆԵՐՔԵՒ

Քի կարծիքով, Սատանային համար մէկու մը հաւատքը խախտելու եղական առիթ մըն է որ և է տեսակ մեծ փոփոխութիւն մը՝ որուն կ'ընկերանան կեանքի նոր վերյարմարումներ: Մեր հին եկեղեցիին մէջ օր մը տիկին մը ըսաւ ինծի. «Ձեզի համար շատ դիւրին է ընտանի զգալ հոն, ուր ծնած, մեծցած էք ու ամէն մարդ կը ճանչնաք: Չէք գիտեր թէ ի՞նչ պիտի գգայիք երբ յանկարծ փոխադրուէիք ձեր տունէն հեռու, անծանօթ անձերու մէջ:» Ընդունեցի թէ կրնայ այդպէս ըլլալ. Բայց նոյն ատեն ինքնիրենս կը խորհէի այն մարդուն վրայ, որ իր հայրենիքէն հազար մղոն հեռու փոխադրուած ըլլալով իսկ կ'ըսէր. «Կը զարմանայի գտնելով թէ ինքզինքս ինծի հետ բերած էի:» Ինծի համար ալ փորձութիւնը չուշացաւ և հայրենաբաղձութեան տառապագին զգացումներ գրեթէ սպառնացին իմ հաստատամտութեանս՝ երբ Նոր Անգլիոյ հողէն արմատախիլ եղայ՝ Շիքակոյի մօտակայ դաշտագետիններուն

վրայ հաստատուելու համար: Հոն՝ Նոր Անգլիոյ վիճին խորունկ հայրենաբաղձութիւնը և հին սիրական զէմքերու կարօտախտը սաստկօրէն զգացի և արցունքի հեղեղներ կը յորդէին աչքերէս՝ խառնուելու համար արցունքին հետ մեր փոքրիկ աղջըկան, որ գիշերը կ'արթննար և «Տուն երթանք» ըսելով կուլար, և երբ վստահեցնէինք զինքը թէ տունն էր՝ իր փոքրիկ անկողնիկին մէջ, ա՛լ աւելի բարձրաձայն կուլար. «Բայց մեր տունը կ'ուզեմ, մեր հին տունը:»

Սակայն, փառք Աստուծոյ, գոյց թէ հաւատքս հետս բերած էի ու տեղափոխութիւնս անոր խախտումին կամ մինչև իսկ թեթեւապէս մնասուելուն պատճառ չէր եղած: Երկնաւոր Հօրս վրայ այն հաւատքս թէ՛ Ան մեզի համար որոշ ծրագիր մը ունէր՝ կանոնաւորապէս կ'աւելնար, և աւելի ընդարձակ պատեհութիւններով ու պատասխանատուութիւններով աւելի քան երբեք ինքզինքս կախեալ կը զգայի Անկէ: Այս նորէն «չնորհքի տեղ չնորհք» էր:

Մեր սիրական փոքրիկն Պրիսկիլլային մէկ շաբաթէ կարճ ժամանակամիջոցի մը համար մեր տունը գալն ու անցնիլը՝ հատ մըն ալ աւելցուց Աստուծոյ Նախախնամութեան խորհրդալից գործերուն վրայ, զորոնք հաւատքով միայն կրնանք ընդունիլ: Աստուած Ինքը ողորմի այն մարդերուն, որոնք անբացատրելին բացատրել կը փորձեն, որոնք մեր երկրաւոր տունէն սիրուած ու կարեւոր մէկու մը առնուելուն մէջ նիւթականէն տարբեր պատճառ մը չեն տեսներ: Շատեր — և ի՞նչ մեղքս պահեմ, երբեմն ալ՝ ես — կ'ըսեն. «Ինչո՞ւ համար

Աստուած կ'աննէ անոնք որոնց այնչափ պէտք կայ հոս, ու կը խնայէ շատեր գործնք չպահել ալ կարելի էր ու անոնց վերցուելը մինչև իսկ բարիք մը պիտի ըլլար:» Չեմ գիտեր: Բայց ես խնդիրին միւս կողմին վրայ կը խորհիմ, երեւակայելով թէ Երկինքը ո՞րչափ գեղեցիկ ըլլալու է հոն հաւաքուած սիրական փոքրիկներու ներկայութեամբ: Կը սիրեմ նաև խորհիլ թէ մեծերէն ոմանք, որոնց մասին զգացած ենք թէ աշխարհ չէ խնայած, որչափ մեծ մխիթարութիւն պիտի ըլլան Երկինքի հրեշտակներուն այնպիսի միջոցներով որոնց մասին տգէտ ենք: Կը դողամ երբ մարդիկ խօսին «անժամանակ մահուան» մը մասին, իբր թէ Աստուած կրնար սխալած ըլլալ: Հիմա վստահ եմ ու այն ատեն ալ վստահ էի թէ Աստուած թարմատի, փոքրիկ հոգիի մը պէտք ունէր երբ ինձմէ առաւ իմ անուշիկ Պրիսկիլլաս: Եթէ Իր ծրագրներուն մէջ զիպուածի պէս բան մը եղած ըլլար՝ զայն չպիտի ընտրէր, որովհետեւ գիտէր թէ զայն շատ կը սիրէինք: Մեր մայրերուն՝ երկար ու օգտակար կեանքեր տպրելէ ետքը՝ երկնաւոր հայրենիք փոխադրուելը բնական ու ակնկալելի էր: Շատ գեղեցիկ է տեսնել հանգըստեան երեւոյթը դէմքերուն վրայ անոնց, որոնք իրենց կեանքի գործը աւարտած են ու վերջին քունը կը ննջին: Այսօրինակ պարագաներու տակ հաւատքը մասնաւոր տաղնապ մը չանցներ ընդունելու համար թէ ամէն բան լաւ է:

Բարեկամուհի մը, շատ սիրական բարեկամուհի մը, երկար ճամբորդութեան մը գնաց, անցուն կեանքով լեցուն և վերագործին շարունակական ծառայութեան յոյսերով ու ակնկալութիւններով

տողորուած: Հաւատքս իր զօրութեան մէկ մասը կը պարտի այդ բարեկամուհիին յիշատակին: Անոր կեանքն ու մահը ինձի ւորվեցուցին թէ հոգերն ու պատասխանատուութիւնները իբրև բեռ նկատելու չենք: Ան սորվեցուց ինձի նաև թէ Աստուած իր զաւակներէն ոմանք կը մեծցնէ առանց յօտոց գործածելու: Աստուած միայն գիտէ թէ ո՞ր կերպը աւելի առատ պտուղ պիտի տայ հունձքի օրը: Երբ իմ այս սիրական բարեկամուհիս, որուն կեանքը արեւալոյս եղած էր համակ, անցաւորէն Երկնաւոր բնակարանը փոխադրուեցաւ՝ Ափրիկէէն իր հայրենիքը վերադառնալու պահուն, գրեթէ առանց հիւանդութեան ու վիշտի, ամէնս ալ ըսինք. «Որչափ յարմար մահ մը իրեն համար:» Բայց անոր պաշտօնը ուրիշ ձեռքերու մէջ մնաց և Աստուած Իր զաւակներէն ոմանց միջոցաւ ցուցուց ինձի թէ այդ իմ «յաջորդ գործս» էր: Եթէ որևէ տեղ ուրիշ որևէ կին մը կայ, որ ինձի չափ կը խրտչի հանրային պաշտօնէ, Աստուած օգնականը ըլլայ: Իմ կեանքիս մէջ այդ այն ժամանակներէն մէկն էր՝ երբ իրապէս փորձեցի համոզել իմ Երկնաւոր Հայրս թէ ես աւելի ազէկ գիտէի: Գոչեցի, ինչպէս Մովսէս՝ հին օրերուն. «Ես ո՞վ եմ» որ ուրիշները առաջնորդեմ: Բայց Աստուած ըսաւ թէ այդ իմ «յաջորդ գործս» էր և ես հետեւեցայ Անոր թեւալորութեան՝ թէև սկիզբները հոգեկան գերագոյն շանքերով: Բայց հաւատքը յաղթանակ էր:

Մյն տարիներու ընթացքին երբ ես Ամերիկայի Իլլինոյզ նահանգին եկեղեցիներուն մէջ այցելութեան պաշտօնով զբաղած էի, սքանչելի առիթ ունէի իմ Աստուծոյ վրայ ունեցած յոյսս՝ ինչպէս

անցաւոր նոյնպէս նաև հոգեւոր բաներու վրայ՝ փորձելու: Տեղէ տեղ ճամբորդելու գործը այնչափ ալ պարզ գործ մը չէ՝ յաճախ և կառախումբերը ժամանակացոյց տախտակներու վրայ ցոյց տրուած կանոնաւորութիւնը ցոյց չեն տար երկաթուղիի գիծերուն վրայ: Օր մը նստած էի կառախումբ մը, որ որոշեալ կայարանի մը մէջ պիտի զուգադիպէր ուրիշ կառախումբի մը, որ այն ալ իր կարգին զիս պիտի ասնէր քանի մը մղոն հեռու ուրիշ վայր մը, ուր բանախօսելու համար ժամադիր եղած էի: Երկու կառախումբերու միջև միջոց գրեթէ չկար և իմ նստած կառախումբս հազիւ թէ կայարան մտած՝ իմ բռնելիք միւս կառախումբս անմիջապէս մեկնեցաւ: Առանց խնդրածս խորհելու ըսի. «Տէր Աստուած, այնպէս մը կարգադրէ որ կայարանին մէջ ինքնաշարժ մը գտնուի ու ես կարենամ ճամբորդութիւնս շարունակել ու ժողովին հասնիլ ճիշդ ժամանակին»: Ոչ մէկ ժամադրութիւն վրիպեցուցած ըլլալուս մասին հպարտ էի, և այդ ասեղը գտնելուս պէս ալ ինքնաշարժը գտնելուս մասին վստահ էի: Բայց հազիւ թէ կայարան իջայ՝ ձիաքարչ կամ ուրիշ ոչ մէկ կառք կամ ինքնաշարժ կար: Հաւատքս առնուազն զարմանք մը ունեցաւ: Երբ շա նայեցայ և մօտս գլտնուող մարդու մը ըսի թէ մինչև կէս ժամ մօտի քաղաքը երթալու ստիպուած էի: Մարդը ժպտագին նայեցաւ ինձի ու ըսաւ. «Հիմա կաթ փոխադրող մասնաւոր կառախումբ մը պիտի գայ, կրնաք կաթի թիթեղներուն քով նստիլ ու անով ճամբորդել քանի մը մղոն»: Այդպէս ըրի ու ճիշդ ժամանակին հասայ ժողովին: Այս փորձառութենէն

ալ սորվեցայ թէ զԱստուած միջոցներու մասին սահմանափակելը յարմար կերպ չէ. պէտք ենք Աստուծոյ վստահիլ պարզապէս ու Ան պիտի կարգադրէ որ հասնինք ճիշդ ժամանակին, եթէ մեր ուշ մնալուն համար գոհացուցիչ պատճառ մը չկայ իր ծրագիրներուն մէջ: Կը յիշեմ նաև նմանօրինակ ուրիշ փորձառութիւն մը, երբ կառք մը, որուն մէջ երկու բարձր պաշտօնեաներ և ես կայինք, կոտորեցաւ գիւղական ճամբու մը վրայ, քանի մը մղոն հեռու մեր հասնելիք վայրէն ու մենք շատ քիչ ժամանակ ունէինք: Չեմ կարծեր թէ այդ անգամուն որոշապէս ինքնաշարժ մը խնդրած ըլլամ. և մեր օգնութեան հասնողն ալ ինքնաշարժ մը չէր, այլ դրում փոխադրելու յատուկ գիւղական կառք մը, որուն մէջ իմ մինչև այն ատեն տեսած ամէնէն խոշոր դրումները կային և զոր կը քչէր կին մը որ առնուազն 80 քաշ կը կշռէր: Մեր ճամբորդութեան այդ մասը ամէնէն պատկերալից մէկ ձևով եղաւ:

«Կրնայ ըլլալ ոչ իմ կերպով,
Կրնայ ըլլալ ոչ քու կերպով,
Բայց բոլորն իր բարի կերպով
Տերը, Ինքը, կը պահուսկ:»

Ուրախ եմ որ երբեք յուսավորիպած չեմ Աստուծոյ մասին: Երանի թէ Ինք ալ իմ մասին յուսախաբ ըլլալու շատ մը առիթներ ունեցած չըլլար: Գիտեմ թէ Ան մեր՝ մեծ կամ պզտիկ՝ բոլոր գործերով կը հետաքրքրուի: Գիտեմ նաև թէ Ան կը փափաքի որ խօսինք իրեն հետ, ոչ միայն

մեր կարօտութիւններուն մէջ, այլ նաև երբ կը սիրենք զԱյն ու մօտ կը զգանք Անոր:

Եթէ ես աւելի մեծ կոչում չունենայի, ինչպէս նաև պարտականութիւններ, որոնք կաթնաբարձ կառախումբով կամ զգումի կառքով ըրած ճամբորդութենէս աւելի երկարները ընել չըստիպէին զիս, կը կարծեմ թէ կեանքը համեմատաբար աւելի պարզ պիտի ըլլար: Բայց ներքին Առաքելութեան պարտականութիւն մը դրուած էր վրաս:

«Ես կը օրջի աշխարհին հայրենի,
Ծովեզրէ ծովեզր յար կ'աշխատեի,»

ինչպէս կ'երգուի մեր ազգային մէկ երգին մէջ: Գիտեմ թէ առանց տեւական ու հաստատուն հաւատքի մը ընաւ չպիտի կարենայի այսօրինակ պատասխանատուութիւններ տանիլ: Բայց իմ հրապարակային կեանքիս ամէն մէկ կէտին մէջ միշտ նոյն սիրելի Աստուծոյս փարեցայ: Ձայն միշտ աւելի մօտ զգացի ինծի: Աստուծոյ վրայ ունեցած հաւատքէս ետքը երկրորդը կուգար հաւատքս ու կախումս անոր, որ մօտաւորապէս քսանը ութը տարիներ քովս գտնուեցաւ թէ փոթորկալի թէ արփաւէտ օրերուս մէջ: Եթէ անոր քաջալերութիւնն ու զօրութիւնը չըլլար՝ ես շատ անգամներ ճամբաս շուարած էի: Այն իրողութիւնը թէ ան միշտ հաւատք ունէր վրաս, նմանօրինակ վստահութիւն մը ներշնչեց ինծի, ու ես զգացի թէ Աստուած ալ վրաս՝ հաւատք ու տկարութեանս համար համբերութիւն ունի: Անգամ մը երբ շատ յոգնած ու յուսահատ էի՝ անոր գրեցի թէ ա՛յ ծայրագոյն սահմանը հասած էի: Ան հետեւեալը հեռագրեց ինծի. «Սահման չկայ, զօ-

րութիւնը հաւատքէն է:» Ուրիշ անգամ մըն ալ երբ երկար ճամբորդութիւն մը ընելու համար գիշերով կը մեկնէի՝ ան ձեռքի պայուսակիս մէջ հետեւեալ քեթիւրուածը սպրդեցուցած էր. —

«Ասուած պահէ քեզ, ո՛վ իմ սիրական,
Այս գիշերն համալ.

Բուք ու փոքորիկ ահա կը դադրին,
Ու լուսնակն ալ իր դիմքը ժպտագին
Կը ծածկէ դիմի լեռներու ետին:

Մինչեւ ծագէ այգ
Ասուած պահէ քեզ, ո՛վ իմ սիրական:

Ասուած պահէ քեզ ո՛վ իմ սիրական,
Երբ քմբիւրն անցնի

Ու զինուին բոլոր վիճոս ու սառապանք
Գառնացրնելու մեր այս արբուն կեանք,
Օրուան պայքարէն անցնիս անվրասնգ
Ու անպարտելի:

Ասուած պահէ քեզ, ո՛վ իմ սիրական:

Ասուած պահէ քեզ, ո՛վ իմ սիրական,
Լոկ մաղբանք մ'է այս՝

Յանախ օտս քրկար, երբեմն ալ ի գուր,
Բայց մի՛ս կրկրկեմ գոն ու անքրխուր,
Մի՛ս ու ամեն տեղ, ո՛վ իմ սիրիս քոյր,
Երջանիկ ըլլաս.

Ասուած պահէ քեզ, ո՛վ իմ սիրական:»

Այս ճամբորդութեանս ռաթիւ էր երբ ինքզինքս գտայ Մեքսիկեան գիւղաքաղաքի մը մէջ՝ կէս գիշերին: Լսած էի թէ հոն կայարանի պաշ-

տօնեայէն զատ անգլիերէն խօսող չկար, ոչ ալ պանդոկի նմանող բան մը կար, բայց ես պէտք էի երթալ, եթէ ոչ չպիտի կրնայի հասնիլ Նոր Մեքսիկայի լեռները, ուր կը գտնուէին այն բարեփոխական վարժարանները զորոնք պիտի այցելէի: Չգուշաւոր բարեկամներս թելադրած էին ինձի այդպիսի վտանգի մը չենթարկել ինքզինքս, բայց ան որ զիս գերազանցապէս կը սիրէր, թելադրած էր թէ Աստուծոյ գործին համար կ'երթայի ու վստահաբար Ան պիտի ընէր պէտք եղած կարգադրութիւնը: Ահա այս հաւատքով էր որ կառախումբ նստայ ու անկէ ելայ ժամը մէկին ատենները, կէս գիշերին ամէնէն արջնաթոյր մթութեան մէջ զոր կրքեք տեսած էի: Կայարանի մայթին վրայ հեռուէն տեսայ մտերմիկ լոյսը լապտերին, զոր կը ճօճէր կայարանի պաշտօնեան որ դէպի իմ կողմս կուգար: Անոր հետ խօսելով տեղեկացայ թէ տոմսակ ծախելու տեղին վրայ սենեակի մը մէջ անկողին մը կար ինձի տրամադրելի: Ան թէև հանգըստաւէտ յարկ մը չէր, բայց մաքուր, պատրաստ ու քիչ մըն ալ ասպնջական էր: Այդ առթիւ ալ չմոռցայ Աստուծոյ շնորհակալ ըլլալ: Երբ խցիկին դուռը բացեցի անկողինին մէջ հանգչելու համար՝ ըսի Անոր թէ վստահ էի որ ինձի համար տեղ մը պատրաստել պիտի տար: Կրնայ ըլլալ որ անհաւատ միտք մը հաւատքի աղօթքներուն տրուած այս մասնաւոր պատասխանին բացատրութիւն մը պահանջէ: Ես կրնամ տալ այդ բացատրութիւնը: Յաճախ կը պատահի որ անկարող ըլլանք զայդ ընելու: Մեքսիկեան այդ գիւղաքաղաքը զրկուած իմ նամակներէս շատերը կը տարուէին այդ մարդոց

միջոցաւ, որոնք գիտէին թէ ես այդ ճամբով անցնելու ստիպուած պիտի ըլլայի, և այդ նամակներուն պաշտօնական պահարաններուն մէկ անկիւնը «Միսիոնարական» նշանակուած կ'ըլլար: Առտուն դեռ չմեկնած՝ կայարանի պաշտօնեան ժպտազին եկաւ ինձի ու ըսաւ. «Դուք տեսակ մը միսիոնարուհի էք, չէ՞»: Երբ հարցուցի թէ ինչէն տարուած էր այդպէս խորհիլ. ան պատասխանեց թէ այդ բառը տեսած էր իմ շատ մը նամակներու վրայ և անկեղծութեամբ աւելցուց նաև թէ երկու երեք գիշերներէ ի վեր արդէն կը սպասէր ինձի համար: Բայց ես գիտեմ թէ Աստուած զիս նորէն ապահովութեամբ պիտի պահպանէր եթէ ան մինչև իսկ այդ կանխահոգակ ազդարարութիւնը զգացած չըլլար իր մէջ: Ես այս իրողութիւնը կը մատնանիչեմ հանդարտեցնելու համար միայն այն անվստահ ու վարանոտ հոգիները, որոնք կը փափաքին՝ եթէ կարելի է՝ բացատրուած տեսնել Աստուածային Նախախնամութիւնը:

Դ.

ՀԱՒԱՏՔԻ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ՓՈՐՁԵՐ

ՆՈՒՒՐՄԱՆ ԵՐԳ

Մասանեկութեան իմ օրերն ոսկի

Քե՛զ նրւիրեմ, Տէր,

Մարմնաւոր ուժս այ, պարծանքն իմ կեանքի՝
Իմ խոնարհ նրւեր.

Սուրբ Գործիդ յօժար սիրսս կը փափաքի
Ըլլալ Քու բանբեր:

Աչքս սեսաւ Քու դեմքդ գուք համակ,

Լսեցի Քու պատգամ,

Շուրթերուս հրպաւ սեղանիդ կըրակ

Ու ահա կ'երբամ

Մոլորեալներու խօսիլ՝ իբր գաւակ՝

Խօսո՞ղ յօժարակամ:

Անոնք կը նստին մահուան շուփին մեջ,

Մինչ կա՛յ բարի լուր

Թէ պիտի հազնին զգես լուսապերն,

Ներգե՛ն անօրխուր՝

Իբր արեայորդի ապրելով անվերջ՝

Փառքերով անդոյր:

ՏՈՐՈՒՒ ՖԸՐՄԸՆ

Տղու մը համար միշտ յարմար չէ որ կեանքին կանխագոյն շրջանին յատուկ անհաճոյ միջադէպի մը թոյլ տայ կառչած մնալ ընտանեկան շրջանակի յիշողութեան մէջ, ինչպէս մեր անդրանիկ զաւակին, Տորթիի մէկ միջադէպը եղած էր: Երբ ան դեռ փոքրիկ աղջնակ մըն էր՝ ուրախութեամբ փափաքած էր երթալ ու մայրիկին համար գնում մը ընել: Ան շատ հպարտ ու ինքնավստահ էր թէ ըսուածները չպիտի մոռնար: Նամակատունէն թղթատարական քարտեր և անկիւնի նպարավաճառէն ալ ֆէյք մը պիտի գնէր: Բաւական ատեն անցնելէ հոքը տեսայ զինքը որ դէպի տուն կուգար ճամբուն վրայ, լճափին մօտ, տնտնալով, վազաթարշամ վայրի ծաղիկներ քաղելով և յստակ ջուրին վրայ քարեր նետելով ու անոնց հանած ճողփիւնի զուարթ ձայնը մտիկ ընելով: Երբ տուն հասաւ և իր սիրական ծնողքը հարցուցին անոր թէ ո՛ւր են իրեն գնելիք բաները, վախի երեւոյթ մը նշմարուեցաւ անոր դէմքին վրայ երբ կը պատասխանէր. «Թղթատարական քարտերը մոռցայ ու ֆէյքը կորսնցուցի:» Այս միջադէպէն տասնը վեց տարի հետքն էր որ ան ինքզինքը նուիրեց իր Երկնաւոր Հօրը գործին՝ կատարելու համար իրեն յանձնուած պարտականութիւնները, ինչպէս մերիկները երբեմն: Եւ երբ առաջին անգամ կարողացի իր Նուիրման Երգը՝ հարցուց ինձի թէ թղթատարական քարտերու և ֆէյքի միջադէպէն հոքը այս գրած երգով իր յանցանքի հաշիւը փակուած կ'ըլլա՞ր:

Կարծեմ իմ բարեկամներէս ոմանք խորհեցան թէ իմ հաւատքս պիտի տկարանար ու դեղեւէր

երբ անոր կոչում եղաւ իբրեւ միսինարուհի մեկ-
 նելու աշխարհիս ծայրագոյն մէկ երկիրը: Շատեր
 կ'ըսէին. «Թողու որ Արարական անապատի մէջ
 անոր կրթութիւնը անօգուտ կորսուի, շատ մեղք
 է շիտակը:» «Հոս, հայրենիքի մէջ միսինարական
 գործ կը պակսի:» «Ճիշտ մեր իսկ քաղաքին մէջ
 ի՞նչ մեծ պէտք ու կարօտութիւն կայ:» Բայց այս
 հարցումները իմ հաւատքս կը փորձէին: Աստուած
 միայն գիտէ թէ ո՞րչափ կը սիրեմ իմ հայրենի եր-
 կիրս և մեր աստեղազարդ դրօշը, և թէ մեզի՝
 իբրև ընտանիք՝ ի՞նչպէս ազդած են կարօտութիւն-
 ները մեր այս մեծ քաղաքին: Չայդ անոնք միայն
 կրնան հասկնալ, որ գիտեն թէ ի՞նչ արժած է մեզ
 այն նուիրումը զոր ունինք սիրական, բազմալի
 մեր այս քաղաքին համար: Բայց աշխարհս կտր է
 և Աստուած կ'ուզէ որ ան ամբողջութեամբ փլը-
 կուի Իրեն համար: «Վասն զի Աստուած այսպէս
 սիրեց աշխարհը,» անոր իւրաքանչիւր մասնաշա-
 փը, որ իր միածին որդին տուաւ անոր Փրկիչը
 ըլլալու համար: Մենք չէ որ պիտի որոշենք թէ
 ո՞ւր պիտի ապրինք: Մենք Անորն ենք, ու Ինքն
 է որ գիտէ թէ մենք ո՞ւր աւելի աղէկ կրնանք
 ծառայել Իրեն, Միշիկընի Լիճին թէ Պարսկական
 Մոցին մօտ: Իսկ դարձ վատնուած կրթութեան
 խնդրին՝ որ և է գոյէճէ մը տրուած մագիստրոսու-
 թեան աստիճանը ի՞նչ արժէք ունի, եթէ բոլոր
 դարերու ամենամեծ Մագիստրոսին ծառայութեան
 չի գործածուի: Թէ Արարիա ճամբէ դուրս վա՛յր
 մըն է, այ՞ո՞, բայց ես կը սիրեմ խորհիլ օրինակիս
 վրայ Անոր, որ անապատը գնաց հարիւրերորդ ոչ-
 խարը գտնելու համար: Եթէ Տէրը այն աս խոր-

հեցաւ թէ կ'արժէր, Անոր հետեւողները հազար ինը
 հարիւր տարիներ ետքը որ և է ճամբու համար
 խորհելու չեն թէ շատ դերբուկ է կամ շատ մե-
 նաւոր: Երբ իմ զաւակս հեռաւոր երկիրը փոխա-
 դրող շոգեհաւը Նիւ Եորքի նաւահանգիստէն մեկ-
 նեցաւ՝ գիտէի թէ հաւատքս դօրաւոր ու հաստատ
 էր, չնորհակալ եղայ Աստուծոյ որ անգամ մըն ալ
 Իր հրեշտակները ձեռքերուն վրայ վերցուցին զիս,
 որպէս զի չըլլայ թէ ոտքս քարի զարնեմ:

«Ի՞նչ ըստիմանք ինձ համար, Տեր,
 Որ կեանքի մեջ Դուն հետքս ես.
 Բայլ մը անդին ես չեմ տեսներ,
 Բայց ուրախ եմ որ Դուն գիտես:

Դժուար հարցեր միտքս բոլոր
 կը յոգնեցնեն, սրգէս եմ ես,
 Իսկ Դուն հասցաս, բարի, հրգօր,
 Շատ ուրախ եմ որ Դուն գիտես:

Դասաւորներն հոս չեն արդար,
 Վընիոն անոնց վրդովէ մեզ.
 Քեզմով ունիմ հանգիստ, դադար,
 Քեզ վստահ եմ, զի Դուն գիտես:

Մրսերիմներ մեր երկրաւ որ
 Յանախ աս բան կ'ընեն անես,
 Բայց վայելի, վիճ մեր սիրոյն խոր
 Դուն ես տեսնող, զի Դուն գիտես:»

1910 տարուան գարնանամուտի կիրակի առտու մը մեր եկեղեցիին մէջ քարոզ մը խօսուեցաւ հետեւեալ բնաբանին վրայ. — «Երանի թէ կարող ըլլայի գտնել զանիկա» Աքանչեղի քարոզ մըն էր, բայց սիրտիս մէջ խորունկ փափաք մը արթնցաւ անոր շարունակութեան համար, ու խնդրեցի քարոզիչէն որ հաճի յաջորդ շաբթուն քարոզել նոյն գլուխին մէջ քիչ մը անդին գտնուող հետեւեալ բնաբանին վրայ. — «Իսկ անիկա զիտէ իմ ճամբաս, Երբ զիս փորձէ, ոսկիի պէս պիտի ելլեմ» Կարծես թէ այդ ինծի համար նախապատրաստական դասախօսութիւն մը եղաւ: Աստուած եկած էր ինծի շատ մը տարբեր փորձառութիւններով, բայց ոչ այնպէս ինչպէս կու գայ մէկը Ֆիդիքապէս փորձելով՝ երբ անոր Յաւ կը զրկէ: Վերոյիշեալ քարոզէն քանի մը օրեր ետքը՝ ջինջ երկինքէն յանկարծ արձակուող շանթի մը պէս ծանր հիւանդութիւն մը յարձակեցաւ վրաս, երբ նահանգային ժողովէ մը տուն կը վերադառնայի: Մահճաբարձ կառախումբի այդ երկար գիշերուան տաքնապը բնաւ չեմ կրնար մոռնալ, երբ փոփոխակիօրէն սիրելի Աստուծոյ կը փափայի տունը գտնուող սիրելիներուս անունները: Թէեւ այդ յանկարծական ու անծանօթ ցաւէն զրեթէ յիմորացած՝ բայց նորէն ալ միտքս բաւական յստակ էր այդ մթութեան մէջ Աստուծոյ պատգամը ըմբռնելու համար: Ինծի այնպէս թուեցաւ թէ Ան իր սիրով կը փորձէր ներկայացնել ինծի Իր պատգամաբերներէն մէկը — Յաւը: Ան իմ հաւատքս փորձած էր Ուրախութեան, քաղցր Վիշտի, Մտահոգութեան և Պատասխանատուութեան, ինչպէս նաև Բարօրութեան

փորձառութիւններով. ու հիմա կ'ըսէր ինծի. — «Ջաւակս, կ'ուզեմ որ Յաւին հետ ալ ընտելանաս»: Երբ յօժար ինքնամոռացութեամբ մը տչքերս գոցեցի հիւանդանոցի գործողութեան սեղանին վրայ՝ կ'ըսէի. «Անիկա զիտէ իմ ճամբաս»:

Կը ցաւեմ այն մարդերուն վրայ, որոնք Յաւին կը նային իբրեւ թշնամիի մը, և կը զգան թէ պէտք է պայքարին անոր դէմ: Կ'ընդունիմ թէ ան մութ ու արտաքնապէս վանողական է. սակայն նոյն ատեն կարելի է անոր հետ վարուել ոչ թէ իբրեւ թշնամի, այլ իբրեւ բարեկամ մը: Գիտեմ թէ իմ Երկնաւոր Հօր կողմէն ոչ մէկ սխալ տեղի ունեցած էր Ան զիս իմ բարեկամիս՝ Յաւին՝ ներկայացուց, Յաւին, որ զիս մինչև Աստուծոյ Զօրին խորը իջեցուց: Որովհետեւ երբ ես գողգոջուն մնաք-բարով մը ըսի անոր՝ հասկցայ թէ անոր կը պարտէի Յիսուսի հետ ունեցած այդ ջերմիկ մտերմութիւնս՝ զոր նախապէս ունեցած չէի երբեք:

Ճիշդ տարի մը ետքն էր որ տեղի ունեցաւ իմ կեանքիս գերագոյն փորձութիւնը: Բան մըն է կենալ հանդարտօրէն և զիտել մեկնումը այն շոգեհնաւին որ սիրական զաւակդ կը տանի հեռաւոր երկիրներ, ուրիշ բան է նորէն հանդարտութեամբ զիտել շատ սիրական փոքրիկ զաւակներու երկնաւոր նաւահանգիստը մեկնելը՝ երբ զիրենք կոչած է Մեծ Նաւապետը: Բայց ա՛խ, շատ աւելի տարբեր խնդիր է՝ երբ երկնաւոր կոչը կուգայ՝ երջանիկ ամուսնութեամբ մը հողիիդ հետ կապուած սիրական կեանքի-ընկերդ առյաւէտ հեռացնելու համար աչքերէդ: Հաւատքը պիտի կարենա՞ր տանիլ այս փորձութիւնը. նոյն այդ հաւատքը որ հաւա-

տարիմ գտնուեցաւ կեանքի բոլոր ուրախութիւններուն մէջ, նոյն հաւատքը, որ տարուէ տարի աւելի զօրացաւ, և որ որոտումէն վախա դադրեցուց, և մտիկ ընել տուաւ ինծի սա անուշ խօսքերը. «Մի վախնար, աղջնակս, հայրիկդ է» Այո, նոյն այդ հաւատքը, որ կարելի ըրաւ խաղաղութեամբ դիմագրաւել մահը տարի մը առաջ, անվախ և վստահ այն ապահովութեան վրայ թէ «Անիկա գիտէ իմ ճամբաս» Աստուած միայն գիտէ այն ամէն բաները, որոնք կ'անցնին մարդկային սիրտէն, երբ ան կը քալէ այս գերազոյն տագնապի ճամբան, Աշխարհս լուռ ու շատ հեռու կը թուի: «Հաստատ միտքը կատարեալ խաղաղութեան մէջ կը պահես, վտանգի քեզի կը յուսայ» Ես աստուածաբանութիւն չեմ գիտեր, հաւատքի մասին իբրեւ տեսութիւն ալ բան մը չեմ գիտեր, բայց սա մէկ բանը գիտեմ թէ Աստուած էր որ կարելի ըրաւ ինծի հանդարտութեամբ և վստահութեամբ տանիլ այն տեսակ մը մենաւորութիւնն ու մտահոգութիւնը՝ զորոնք ուրիշ կերպով տանիլ անկարելի պիտի նկատէի: Հրաչքի օրը անցած չէ: Կարօտագին զգացումներ կը յորդին սիրտէս հանդէպ այն կիներուն, որոնք ամուր կենալու համար հաստատուն կռուան մը չունին, ոչ ալ հաւատք ունին փոթորիկին տոկալու համար: Ծատ դիւրին է թողուլ մարդկային բնութեան իր կերպը՝ թոյլ տալով որ ան հոգեւին ողբայ կորուստի այն ահաւոր զգացումին վրայ, որով միայն կը կարծէ դիմագրաւել ապագան: Բայց Չայնը կ'ըսէ. «Հանդարտ կեցէք ու ճանչցէք որ ես եմ Աստուած»: Եթէ թողունք որ Ան օգնէ մեզ, պիտի տեսնենք

թէ, «Անիկա է յօգնածին ուժ տուողը, ու կարողութիւն չունեցողին շատ զօրութիւն հասցնողը»

Եթէ ճանչնայի բարեկամ մը, որ իմ ապահովութեամբ անցած մէկ գետին վտանգաւոր մէկ հունին կը մօտենար, չպիտի փորձէի բացատրել երկրարանական կաղմութիւնը այն ժայռերուն որոնց վրայ ոտքերս կը կենային: Բայց պիտի ըսէի թէ գիտեմ որ այդ ժայռը հաստատուն պիտի պահէ ոտքերդ, որովհետեւ իմս պահեց: Այդ չպիտի խախտի քու ծանրութեանդ տակ: Բացարձակապէս ամուր է, մի վախնար»: Իմ՝ կնոջ հաւատքս կը ստիպէ զիս մատնանիչել բոլոր կիներու Յաւիտեական վէմը, իբրեւ միակ վստահելի ու ապահով վայր, եւ ինչպէս անոնցմէ որ Անոր վստահին, երբ մինչեւ իսկ չեն ըմբռներ:

Երանի թէ կարենայի սահմանել զայն — իմ կեանքիս խորերուն մէջ, իմ անձէս անջատ այն սքանչելի բանը զոր հաւատք կը կոչեմ — այն տեսական ուժը, որ աչքերս արտասուելէ և ոտքերս զայթակղելէ կը պահէ: Ես միայն շնորհակալութիւն կը յայտնեմ Աստուծուս անոր համար, նորէն ու կրկնակի շնորհակալութիւն, այո իմ սիրելի Աստուծուս, «որ իմ իրեն աւանդած բանս կրնայ պահել մինչ այն օրը», երբ հաւատքը՝ տեսողութեամբ, յոյսը վայելուժով պիտի վերջանան, և սէրը՝ այս ամէնէն մեծը՝ պիտի մնայ յաւիտեանս:

2643

Հեզգիւէտ լոյս կը տեսնեն
Վերաշինութեան Մասենաւարի հետեւեալ քիւերը:

Թիւ 2 ԶՈՒՏ ՅՆԾՈՒՄԻ ԵՐԿԻՐԸ

Թիւ 3 ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՐԴԿՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄ

Գին 25 դահեկան